

TUDÁST MINDENKINEK!

Cselekvési terv 2006-2010

KÖZOKTATÁS

Amit örököltünk

- A PISA 2000 és a PISA 2003 vizsgálat szerint hazánk 15 éves diákjai **olvasás-szövegértésben** a fejlettebb világ országainak rangsorában **az utolsó harmad elején**, a matematika alkalmazásában a mezőny közepén találhatók. A 15 éves magyar diákok **közel fele nem érti jól az olvasott szöveget**, vagyis önálló tanulásra képtelen.
- A PISA jelentések alapján a magyar oktatási rendszerben a tanulói teljesítményt az OECD átlagnál **jóval nagyobb mértékben befolyásolja a szocio-ökonómiai háttér**. Magyarország **nem biztosít egyenlő esélyeket** az alacsonyabb iskolai végzettségű, a kulturális javakkal kevésbé ellátott, és a szegényebb családokból származó gyermekeknek.
- Az oktatási rendszerünk rendkívüli szelektivitása miatt a szegénységben élő gyermekek társadalmi mobilitásán nem javít, hanem ront az iskola: **a szegénység generációról generációra továbböröklődik**.
- Magyarországon sok helyen hétköznapi gyakorlat az iskolán belüli és az iskolák közötti **szegregáció**.
- Az Európai Unióban **utolsók vagyunk az idegen nyelv tudása** terén.
- A közoktatás infrastruktúrája **elmaradott**, sok helyen alapos felújításra szorul.
- Az elmúlt évtizedekben több reform indult, de **egyiket sem sikerült befejezni**.

2002 után **átfogó reform** indult a fenti problémák megoldására, de ez a reform még **törékeny és visszafordítható**.

Tartalmi reform 2006-2010	
1	Folytatjuk az új Nemzeti Alaptanterv felmenő rendszerben történő bevezetését.
2	Folytatjuk a képességfejlesztő oktatás gyakorlatban történő elterjedését segítő – az NFT keretében több évfolyamra már kifejlesztett – oktatási programcsomagok valamennyi évfolyamra történő kifejlesztését és terjesztését.
3	Az iskolai sikeresség előfeltétele a tanuláshoz szükséges alapkészségek megbízható elsajátítása. Folytatjuk az alapkészségek megerősítését az általános iskolában. Megnöveljük a nem szakrendszerű oktatás idejét az 5-6 évfolyamon, illetve lehetővé tesszük, hogy a tizenkét évfolyamos középiskolában az 1-6 évfolyamon nem szakrendszerű oktatás folyjék. Központi szerepet kell kapnia a képességfejlesztésnek, a tanulók kulturális és egyéni sajátosságaihoz igazodó differenciált, változatos, a tipikus életkori fejlettségre tekintettel lévő oktatási eljárások alkalmazásának.
4	Tovább csökkentjük a gyerekek felesleges lexikális és az életkoruknak nem megfelelő ismeretekkel való terhelését.
5	Megkezdjük a tankönyvjóváahagyás új rendjének bevezetését, annak megkönnyítése érdekében, hogy a diákok használható tudást szerezzenek.
6	Megőrizzük az iskola első három évfolyamán a valódi pedagógiai értékeket hordozó szöveges értékelés rendszerét.
7	Megőrizzük az iskola első három évfolyamán azt a szabályt, hogy csak a szülő beleegyezésével lehet a diákot évisméltésre ítélni.
8	Az általános képzés 5-8. évfolyamán erősíteni kell az egész életen át tartó tanulást megalapozó képességek fejlesztését, a tanulási folyamat középpontjába a jól kiválasztott ismeretek alapján folyó kompetenciafejlesztést , a további tanulási utak kiválasztását segítő sokoldalú orientálást, a változatos tanulási formák alkalmazását kell helyezni. Nagyobb időt kell biztosítani a projektekre, a csoportban folyó és a tömbösített (epochális) oktatásra. A továbbtanulási, pályaválasztási tanácsadás rendszerét erősíteni kell.
9	A 11-12. évfolyamon bővíteni kívánjuk az elmélyültebb, az önállóságra építő ismeretszerzést, a tanulói választás lehetőségét a tantárgyak között. A tizenegyedik évfolyamtól kezdve kevesebb tantárgyat kelljen kötelezően tanulni, ugyanakkor az alkalmazásképes tudást erősítő időkeretben legyen mód felkészülni az érettségire.
10	Megőrizzük és a tapasztalatok birtokában folyamatosan továbbfejlesztjük és egyszerűsítjük a kétszintű érettségi rendszerét . Növelni kívánjuk a problémamegoldás , a sokféle képességet mérő vizsgamegoldások súlyát.
11	Kiteljesítjük a közoktatás átfogó mérési, értékelési és minőségfejlesztési rendszerét az intézmény, az intézményfenntartó és az ágazat szintjén. Az országos kompetenciamérések és a nemzetközi mérések

	eredményeinek felhasználásával, a pedagógus továbbképzés eszközeivel, szükség esetén a gyengébb teljesítményt elérő intézményi kör célzott fejlesztő támogatásával kell segíteni az oktatási rendszer eredményességét.
12	Korszerűsíteni kívánjuk a természettudományos tárgyak oktatását.
13	Meg kell vizsgálni mennyire szolgálja a készség, képesség fejlesztést az idegen nyelv oktatás az általános iskola első-negyedik évfolyamán. A vizsgálatnak ki kell terjednie arra is, hogy milyen időkeretben, illetve milyen módszerekkel indokolt ezeken az évfolyamokon az idegen nyelv elsajátítására történő felkészítés..
14	Megőrizzük és bővítjük az idegen nyelvi előkészítő évfolyamok rendszerét a középiskolákban. Tanulói igény esetén az önkormányzatnak 2010-től biztosítania kell az előkészítő évfolyam megszervezésének feltételeit. Az előkészítő évfolyam települési szinten is megszervezhető.
15	2010-re meg kell teremteni annak feltételeit, hogy minden középiskolás alanyi jogon – amennyiben erre igényt tart – tanulhasson angolul.
16	A tartalom alapú nyelvoktatás kiterjesztésével, tananyagok fejlesztésével elő kell segíteni a szaktárgyi ismeretek idegen nyelven történő oktatásának lehetőségét, szókincsének elsajátítását.
17	Meg kell teremteni annak lehetőségét, hogy szervezett keretek között jussanak el nyelvi környezetbe azok a középfokon tanulók, akik halmozottan hátrányos helyzetű családban élnek.
18	Folytatjuk az információs és kommunikációs technológiák intézményi alkalmazásának fejlesztését.
19	Folytatjuk a Sulinet Digitális Tudásbázis iskolai felhasználását. Ösztönözzük és segítjük, hogy az oktatás során használják a multimédiás eszközöket, az Internetet és a digitális tananyagokat. Ehhez rendelkezésre áll egy központi digitális tananyagtár, ami tetszőlegesen felhasználható tananyagelemeket (képek, hangok, szimulációk, animációk), feladatokat és egyéb módszertani segédleteket tartalmaz. Folytatjuk a digitális tartalmak fejlesztését és azt hozzáférhetővé tesszük az oktatás minden szereplője számára.
20	Erősíteni kívánjuk a digitális írásbeliség elsajátítását, a multimédia kínálta oktatási lehetőségek hatékony, az egyéni tanulási igényekre alapozott fejlesztést segítő jelenlétét az oktatás mindennapjaiban.
21	Az oktatási folyamat egészében erősíteni kell a kommunikációs készségeket , a szövegértés, a szövegalkotás, a vizuális nyelv és nyelvhasználat elsajátítását.
22	A testnevelés kínálatában erőteljesen meg kell jelennie az egészséges életmódot , a felnőttkori sportolást megalapozó tartalmaknak, növelve a tanulók választási lehetőségét. Meg kell teremteni, illetve javítani kell a mindennapi testedzés feltételeit az iskolákban, kollégiumokban.
23	Megújítjuk a tehetség gondozás rendszerét.
24	Folytatjuk a tanárképzés reformját , amelyek eredményeképpen nemcsak a szaktárgyhoz, hanem a gyerekhez is értő pedagógusok kerülhetnek ki a felsőoktatásból.
25	Folytatjuk a pedagógusok módszertani kultúrájának gazdagítását (projektmódszer, csoportmunka, kooperatív tanulás, epocha, e-tanulás).
26	Elengedhetetlennek tartjuk, hogy 2010-ig az általános és középiskolák pedagógusai rendelkezzenek alapvető számítástechnikai ismeretekkel , s azt megfelelő módon tanúsítsák. Ennek hiánya járjon következményekkel az előmeneteli rendszerben.
27	Megszüntetjük az alpműveltségi vizsgát . Ez az állami vizsga nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket. Bevezetésre nem került, két év múlva kellene először megkövetelni. Eredeti célja az volt, hogy belépést biztosít a szakképzésbe. Helyére lépett azonban a "kompetencia", mint bemenet.
Esélyegyenlőség 2006-2010	
28	Következésképpen megvalósítjuk a hátrányos helyzetű tanulók esélyeinek az oktatáson keresztül történő növelését.
29	Érvényt szerzünk annak a jogszabálynak, amelynek értelmében az óvodáknak már 3 éves kortól kötelező felvennie a hátrányos helyzetű családok gyermekeit.
30	Szükség van olyan kiemelt programokra, amelyek javítják a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodáztatásának feltételeit , hiszen ez az időszak a későbbi lemorzsolódásuk szempontjából kulcsfontosságú. Az óvodából iskolába való átmenet megkönnyítése, a biztos alapkészségek elsajátítása érdekében szükséges közös igazgatású, egységes szakmai programot megvalósító óvodák és iskolák létrehozása.
31	2007 szeptemberétől az iskolák beiskolázásai körzeteit úgy kell kialakítani, hogy az ne eredményezzen kiugró különbségeket a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek arányát illetően. Az iskoláknak a fennmaradó helyekre a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekeket kell előnyben részesíteniük a felvételnél.
32	Folytatjuk az „ Utolsó Padból ” programot a nem-fogyatékos gyermekek enyhe fokban értelmi fogyatékosként minősítésének visszaszorítására érdekében.

33	Folytatjuk az iskolai szegregáció felszámolását, megőrizzük az iskolai szegregáció tilalmát kimondó jogszabályokat. Támogatjuk a civil szervezetek jogvédő tevékenységét.
34	Az iskolai élet sokszínűségének, változatos kínálatának segítségével támogatni kívánjuk a tanulók motiváltságának erősítését, a szociális és kulturális hátrányok csökkentését.
35	A fejlesztésekben meg kell erősíteni a civil társadalom részvételét, lehetőséget kell biztosítani a társadalmi környezet, szülői közösségek, kisebbségi szervezetek közreműködésére a halmozottan hátrányos helyzetű, és különösképpen a roma tanulókat sújtó oktatási diszkrimináció felszámolása , illetve megelőzése érdekében.
36	Folytatjuk az oktatásban az együttnevelés, az integráció személyi és tárgyi feltételeinek biztosítását.
37	Megőrizzük a képesség-kibontakoztató és integrációs normatívát . Az OM integrációs programja keretében azokat az iskolákat támogatja, amelyek vállalják, hogy a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeket – szigorú arányszámok betartásával, a kidolgozásra került két új oktatási forma, a képesség-kibontakoztató és az integrációs felkészítés iránymutatásai alapján – együtt, azonos csoportban nevelik.
38	Megőrizzük az Országos Oktatási Integrációs Hálózatot , amely az integrációs felkészítésben résztvevő iskolák szakmai munkáját regionális és kistérségi koordinátorokkal segíti.
39	A megkezdett folyamatokat erősítve biztosítani kell, hogy a bármilyen fogyatékkal élő gyermekek és tanulók, amennyiben állapotuk ezt lehetővé teszi, kortársaikkal közösen, egy intézményen belül, egy osztály tanulóiként – a szükséges többlet segítséget megkapva - vegyenek részt az oktatás folyamatában. Meg kell teremteni annak feltételeit, hogy a szakértői vélemények kialakításában közreműködők függetlenné váljanak az iskolafenntartásban érdekeltektől.
40	Megőrizzük az alsóbb évfolyamokon az évfolyamismétlés korlátozását.
41	Lemorzsolódásuk megelőzése érdekében olyan preventív támogató, monitorozó programokra továbbfejlesztése szükséges (mentor-patronáló programok, tanodák hálózatának fejlesztése, kollégiumi programok, mobilitás támogatása), amelyek szolgáltatásaik révén segítik a diákok iskolai előmenetelét, csökkentve a szegénységből eredő hátrányaikat.
42	Az iskolarendszerekből lemorzsolódott fiatalok iskolarendszerű képzésbe való visszavezetéséhez rugalmas, egyénre szabott tanulási utakat kínáló második esély programok fejlesztése és elterjesztése szükséges.
43	Megteremtjük annak feltételeit, hogy mind intézményeiben, mind a közreműködők továbbképzésével, a diagnosztikai módszerek fejlesztésével megújuljon a nevelési tanácsadás, a pályaeorientációs, pályatanácsadási szolgáltatások rendszere, a logopédiai ellátás, a gyógytestnevelés, az iskolapszichológiai tevékenység. Támogatni kívánjuk az innovációs célú intézményi hálózatok kialakítását és működését.
44	Regionális szinten létre kell hozni a kórház-iskola hálózatot , amely azoknak nyújt támogatást, akik állapotuknál fogva súlyos betegségük következtében nem tudják igénybe venni a közoktatási szolgáltatás hagyományos rendszerét. Ehhez kapcsolódóan a kistérségi ellátó rendszert, amely segíti a családokat az érintett tanulók felkészítésében.
45	Megőrizzük az Útravaló Ösztöndíj programot , amely már jelenleg is 20 ezer hátrányos helyzetű diák pedagógus mentorok által segített egyéni fejlesztését segíti.
46	Folytatjuk a hátrányos helyzetű diákok tovább tanulását segítő programot. Az állam kedvezményes bejutási lehetőséget biztosít a költségtérítéses képzést nem indító állami szakokra. Az így felvett hallgatókat az állam által támogatott mentori rendszer segíti tanulmányaik során, hogy kezdeti hátrányaikat leküzdjék, behozzák lemaradásukat.
47	A halmozottan hátrányos helyzetű tanulók integrált nevelésének elterjesztése érdekében folytatni kell az NFT 1-ben megkezdett iskolafejlesztési programokat: elő kell segíteni az integrált nevelés módszertanainak beépítését a pedagógus alapképzésbe ; ki kell terjeszteni az integrált nevelés módszertani adaptációját az óvodákra és a középfokú intézményekre, és tovább kell növelni az integrált oktatást végző iskolák körét.
Szerkezeti-intézményi reform 2006-2010	
48	Az iskolai esélyek szempontjából döntő kérdés, hogy minden tanuló találkozhasson a tudás elsajátításnak lehető legszélesebb kínálatával. Segíteni fogjuk a folyamatos, akadályoktól mentes továbbhaladás lehetőségét a közoktatás teljes időtartamában. Ezért úgy átalakítjuk át a közoktatási feladatellátást, hogy a kistelephelyesen működő 4-6 évfolyamos általános iskolák másik, a 8 illetve 12 évfolyam egészére felkészülést biztosító intézmény tagintézményeként lássák el feladataikat. Ez a megoldás biztosítja a pedagógiai tevékenység egymásra épülését, összehangoltságát, a megfelelő színvonalú oktatási ellátást.
49	Ösztönözzük az iskolaotthonos felkészítési forma elterjedését az első-hatodik évfolyamokon, lehetőséget nyújtva a tanulók biológiai, életkori szükségleteit jobban figyelembe vevő tevékenységszervezésre: a tanulás, a szabadidő, a pihenés és a fizikai aktivitás időszakainak arányos biztosítására. Az iskolaotthonos felkészítés keretében biztosítani kell a másnapi felkészülés óráit is.

50	Erősíteni fogjuk a tizenkét évfolyamos , egységes pedagógiai programot megvalósító iskolák elterjedését a kistérségi, illetve a települési iskolák közti együttműködés, társulás, valamint az egységes iskolák támogatásával. Ez a megoldás megszünteti a középiskolai felvételi eljárásból fakadó esélyegyenlőtlenséget, mivel biztosítja a tanuló folyamatos továbbhaladását az érettségiig, vagy a szakképző évfolyamokba való átlépésig.
51	Megszűnik a nyolc évfolyamos gimnázium . 2008. szeptember 1-jétől vagy hat évfolyamos gimnáziumként, vagy tizenkét évfolyamos gimnáziumként, vagy négy évfolyamos gimnáziumként működhet tovább. Természetesen a megkezdett képzéseket be lehet fejezni.
52	Ösztönözzük a többcélú intézmények, így a gimnázium, szakközépiskola, szakiskola feladatait ellátó iskolák működtetését.
53	Folytatjuk a kistérségi közoktatási feladatellátás további fejlesztését, hogy minden tanuló számára megvalósuljon a színvonalas közoktatáshoz való hozzáférés lehetősége.
54	Kiemelt figyelmet fordítunk a kistérségi közoktatási együttműködésre , az intézményfenntartói társulás kistérségi formában történő megvalósulására. Ennek érdekében támogatjuk, hogy a kistérségi társulások vegyék át a fenntartói jogok gyakorlását . A kistérségi társulásba kerüljenek be a középiskolák, s az általános iskolák. Ha az általános iskola kevesebb, mint nyolc évfolyammal működik, működését akkor indokolt támogatni, ha szakmai eredményessége eléri a régió átlagát, s tagintézményi működését a település lakossága többségében igényli. Ne lehessen támogatni azt a társulást, ahol nem a kistérség a fenntartó.
55	Az önkormányzati törvény módosításával kötelezővé kell tenni a kistérségi társulást, továbbá azt, hogy 3 ezer fő alatt a feladat ellátási kötelezettség a közoktatásban a kistérséget terhelje.
56	Az ellátást úgy szervezzük meg, hogy a gyermekek hozzájuthassanak az óvodához, iskolához anélkül, hogy ez aránytalan nehézséget jelentsen nekik és családjuknak. A szolgáltatás igénybevételéhez, ahol ez indokolt, megszervezzük az iskola szolgáltatásainak időrendjéhez illeszkedő regionális szinten szervezett közösségi busz és iskolabusz hálózatot .
57	A kollégiumokat – az eltérő lakóhelyűek ellátása mellett - elsősorban azok számára kell biztosítani, akik családi háttérük miatt hátrányos helyzetben vannak. A nevelő-oktató munka hatékonyságát erősítendő támogatjuk azt a törekvést, hogy a kollégiumok konkrét iskolához vagy iskolákhoz tartozzanak. Fokozott támogatás adunk a kollégiumokban folyó szakmai munka minőségének javításához.
58	Egyszerűsítjük és hatékonyabbá tesszük az oktatás háttérintézményi rendszerét.
59	A pedagógiai szakszolgálatoknál, a szakképzésben, a sajátos nevelési igényű gyermekek ellátásában a koordinációs feladatokat át kell helyezni megyeiről regionális szintre (Önkormányzati törvény módosítása).
60	A nevelési tanácsadó, mint önálló intézmény megszűnne. A szakvélemény készítési joga átkerül a szakértői és rehabilitációs bizottsághoz, a gyermeksegítő, családsegítő feladata átkerülne a gyermekjóléti szolgálathoz.
61	A továbbtanulási, pályaválasztási tanácsadó, mint önálló intézmény megszűnne, feladatait átveszi a "munkaerőpiaci tanácsadás".
62	Az iskolai rendszerben folyó felnőttképzésből kikerülne a levelező, illetve az esti munkarend szerint folyó szakképzés. Átkerülne az iskolarendszeren kívüli képzésbe, az iskolák a törvény erejénél fogva végezhetnek ilyen iskolarendszeren kívüli szakképzést.
63	Erősíteni kell az országos mérés, értékelés rendszerét. Az országosan elvárható minimumot többször el nem érő intézmények esetén a fenntartónak intézkedési tervet kell készítenie. Ha a beavatkozás nem vezet eredményre a bizonyítvány kiállításának jogát az iskolától meg lehet vonni.
Finanszírozási reform 2006-2010	
64	Újragondoljuk az állam és a fenntartók teherviselésének arányait, a normatívákat fokozatosan hozzáigazítjuk a képzés elismert költségeihez.
65	Egyszerűsítjük a normatív finanszírozás rendszerét.
66	Erősíteni kívánjuk a pedagógusok jövedelmének a tényleges teljesítmény szerinti differenciálását . Ennek eszköze a béremelésekre szolgáló támogatás meghatározott – legalább 50 százalékanak - minőségi vagy egyéb teljesítményhez kötött illetménykiegészítésként történő kifizetése. Ennek részeként fokozatosan növelni kívánjuk az osztályfőnöki pótlék összegét az átlagjövedelem legalább 10 százalékára. Nagyobb elismerést kell biztosítani a vezetői tevékenységnek. Ezért az intézményvezetők és helyetteseik részére biztosítani kell a teljesítménypótlék kötelező megállapítását.
67	Meg kell növelni 2007. szeptember 1-jétől a pedagógusok kötelező óraszámát húszról huszonkettőre. Ettől az időponttól kezdve elő kell írni, hogy a munkáltató a kötelező tanórai foglalkozásokon felül – munkaköri feladatként - a pedagógusoknak legfeljebb heti 2 órában további egyéni foglalkozást, szabadidős foglalkozást, tanórán kívüli foglalkozást rendeljen el, ha erre szükség van. Átmeneti

	előírásként 2006. szeptember 1-jétől a munkáltató heti 4 órát rendelhet el, 2007. szeptember 1-ig. Az ily módon elrendelt órákért ellenszolgáltatás nem jár.
68	A pedagógus alkalmazási feltételek kiegészülnek 2010-től a számítógép alkalmazási ismeretek megszerzésével.
69	A nem pedagógiai munkát végző iskolai alkalmazottak kötelező közalkalmazotti foglalkoztatására vonatkozó előírásokat meg kell szüntetni.
70	Meg kell teremteni a munkaerő-kölcsönzés megszervezését az önkormányzatok részére, nem piaci alapon. Biztosítani kell az osztott munkakörben történő foglalkoztatás lehetőségét.
71	Kötelezővé kell tenni a kollégiumi felügyelői munkakör 2007. szeptember 1-jétől történő bevezetését.
72	Az oktatással kapcsolatos közfeladatok ellátása során a központi költségvetés normatív módon a kötelező és mérhető feladatok ellátását finanszírozza.
73	Az alapfokú művészeti oktatásra a minőségtől függő differenciált támogatást biztosítunk.
74	A nemzetiségi nevelés és oktatás támogatásánál erősíteni kell a központosított, célzott támogatási formákat, amelyek ellenőrizhetően a nemzetiségi feladatokhoz kapcsolódnak.
75	Lehetővé tesszük, hogy az iskolák saját szakmai bevételeikkel maguk rendelkezzenek.
76	Erősíteni kell az Országos Közoktatási Értékelési és Vizsgaközpont ellenőrző funkcióját. Az ellenőrzéseik során kiemelt figyelmet kell fordítani az iskolai működés törvényi feltételei meglétére, a költségvetési támogatás igénybevétele jogszerűségének. Meg kell teremteni annak feltételét, hogy a jogtalanul igénybe vett költségvetési támogatást vissza lehessen fizettetni valamennyi intézményfenntartó esetén.
77	Az állami támogatások jogosulatlan igénybevételét szünteti meg az egységes diákazonosító bevezetése.
78	A pedagógusképzés reformjával a bolognai képzés részeként 2011-től a kibocsátott friss diplomások száma körülbelül 40 százalékra csökken.
Infrastruktúra-beruházás 2006-2010	
79	2007 és 2013 között az oktatási intézmények felét – uniós, magán, önkormányzati és költségvetési források segítségével - felújítjuk. Ezen belül: <ul style="list-style-type: none"> • kiemelt feladat az óvodaépületek korszerűsítése; • a közoktatási kollégiumi férőhelyek felének felújítása; • a Szemünk Fénye program keretében több ezer közoktatási intézmény világítási és fűtési rendszerének korszerűsítése; • 2-300 elsősorban halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeket nevelő intézmény komplett rekonstrukciója.
80	500 tornaterem és 100 tanuszoda építése és közösségi terek kialakítása.
81	Szükséges a kötelező eszköz- és felszerelési jegyzék tartalmi átvizsgálása és módosítása abból a szempontból, hogy a kötelezően előírtak mennyire felelnek meg a szakmai alkalmasság, a korszerűség, a funkcionalitás, a teljesíthetőség és az egészségvédelem követelményeinek.

SZAKKÉPZÉS

Amit örököltünk

- A szakképzési rendszer elaprózott, a fejlesztések fenntarthatóságához hiányoznak a feltételek.
- A képzés munkaerő-piaci igényekhez való alkalmazkodása, a képzések tartalmának a gazdaság igényeihez igazítása nem volt megfelelő.
- Csökkent a szakképzett munkaerő száma, ami a munkaerő-piaci igények kielégítettségéhez vezetett.
- Az iskolarendszerből befejezett iskolai végzettség, ill. szakképzettség nélkül kilépők és lemorzsolódók aránya magas.
- A szociális hátrányokkal és speciális problémákkal küzdő csoportok társadalmi beilleszkedését segítő szolgáltatások hiányosak. A társadalmi kirekesztődés veszélyeinek különösen kitett – elsősorban roma – fiatalok oktatása és képzése nem elégséges.
- A fejlesztési programok tényleges hasznosulásáról nincs megfelelő elemzés. Alacsony szintű a tapasztalatok értékelése, a sikeres innovációk terjesztése.
- Az iskolai rendszerű szakképzés nem alapozza meg megfelelően az egész életen át tartó tanulást.
- Korszerűtlen, elavult tananyagok és pedagógiai módszerek dominanciája érvényesült.
- A képzőktől nem teljesen független a vizsga, a szakmai bizonyítvány az iskolai rendszerben és az iskolarendszeren kívüli szakképzésben szerzett azonos szakképesítés esetén nem azonos tudásmennyiséget takar.

- Intézményi szinten nem alakult ki egymást erősítő kapcsolat a nevelési célok, az értékelési rendszer, a programfejlesztés és a minőségfejlesztés között.
- A statisztikai adatgyűjtési rendszer nem biztos és nem alapozza meg megfelelően a döntéseket.
- A Munkaerőpiaci Alap képzési alaprésze számos olyan feladatot finanszíroz, melyek nem közvetlenül irányulnak a szakképzés gyakorlati-tárgyi fejlesztésére.
- A képzési alaprész függ a több alaprészt is magába foglaló Munkaerőpiaci Alaptól, ami számos forráselvonást eredményezett.
- A gazdálkodók, főleg a kisvállalkozások még kevésbé érdekeltek a tanulók képzésének költségelszámolásában, ami sok adminisztratív teherrel jár.

2002 után átfogó reform indult a fenti problémák megoldására egyrészt a Szakiskolai Fejlesztési Program, másrészt a Nemzeti Fejlesztési Terv szakképzési intézkedései keretében. A programokat az eredményeire építve tovább kell vinni, és meg kell valósítani a Szakképzés-fejlesztési stratégia intézkedéseit.

Tartalmi reform 2006-2010	
1	2006 szeptemberétől átalakítjuk a szakiskola 9-10. évfolyamán folyó oktatást. A 9. évfolyamon kötelezővé válik a pályorientáció, a 10. évfolyamon pedig lehetőség lesz arra, hogy az iskola pedagógiai programja alapján a kötelező tanórai foglalkozások 40 százalékában gyakorlati oktatás folyjon.
2	2006 szeptemberétől a tanuló választása szerint nem a 9. évfolyamon folytatja tanulmányait, hanem a szakképzésre előkészítő évfolyamon .
3	Folytatjuk az oktatás, a képzés és a nevelés hatékonyságát, eredményességét növelő programok, módszerek fejlesztését, bevezetésének és kipróbálásának támogatását, a tanárok módszertani és pedagógiai-szakmai ismereteinek fejlesztését, a bevált megoldások megismertetését, elterjesztését.
4	A szakiskolák szakképzési évfolyamain módszertani fejlesztést valósítunk meg, amely mind módszertani anyagok készítését, mind tanártovábbképzéseket foglal magába.
5	Biztosítjuk, hogy valamennyi szakképzést folytató intézmény alkalmazhassa az Európai Unió egységes szakképzési minőségbiztosítási keretrendszerének figyelembevételével kialakított minőségbiztosítási rendszert.
6	A szakmai képzés során korábban megszerzett tudás beszámítását minden szinten lehetővé tesszük. Kezdeményezzük a szakképzés során megszerzett kompetenciák beszámítását a felsőfokú tanulmányokba (különös tekintettel az érettségire épülő és a közösségi jog hatálya alá tartozó szabályozott szakképesítésekre).
7	A már kiadott új Országos Képzési Jegyzék radikálisan, 807-ről 416-ra csökkentette a szakképesítések számát, és megalapozta a szakképzés modulrendszerű kialakítását. Az OKJ folyamatos fejlesztésével biztosítjuk a lehetőségét annak, hogy a szakképzés minden szintje rugalmasabban alkalmazkodhasson a munkaerőpiachoz.
8	Folytatjuk a megújult képzési szerkezethez illeszkedő moduláris szakmai és vizsgakövetelmények és központi programok, moduláris tanítást és a tanulást segítő tananyagok kidolgozását.
9	Folytatjuk és befejezzük a megújult képzési szerkezethez illeszkedő digitális tananyagok fejlesztését, melynek keretében eddig is 16 szakmacsoportban több mint 5 ezer tanóra digitalizált tananyagja készült el. Folytatjuk a hazai és külföldi jó gyakorlatok adaptálását (on-line és off-line oktatási anyagok, adatbázisok stb. vásárlása, adaptálása).
10	Folytatjuk a pedagógusok felkészítését a moduláris szerkezetű szakképzési programok bevezetésére és alkalmazására, valamint az NFT I-ben kidolgozott digitális tananyagok, a projekt módszer alkalmazására, és a tanulási nehézséggel küzdő fiatalok oktatását segítő módszerekre.
11	Kidolgozzuk a felnőtteképzésben működő tanárok, szakoktatók és más szakemberek továbbképzési rendszerét, megteremtjük a bevezetés jogszabályi feltételét.
12	Folytatjuk az előzetes tudás mérése, értékelése, beszámítása módszerének kidolgozását.
13	Támogatjuk továbbra is a TISZK-ek által folytatott fejlesztési tevékenységeket a pedagógus továbbképzés, tananyagfejlesztés területén.
14	Tovább fejlesztjük a képzőktől független vizsgarendszert , a vizsgáztatáshoz szükséges módszereket, dokumentumait és megteremtjük az alkalmazáshoz szükséges jogi környezetet. A szakmai vizsgákra minőségbiztosítási rendszert dolgozunk ki.
15	Támogatjuk a szakképzésben tanuló, illetve a szakképzettséget szerzett fiatalok idegen nyelvi kompetenciájának fejlesztését.
16	Kialakítjuk a pályakövetési rendszert és támogatjuk annak bevezetését.
17	Növeljük a felnőttek iskolai rendszerű szakképzésének kínálatát.
Esélyegyenlőség 2006-2010	
18	A Szakiskolai fejlesztési program keretében folytatjuk a hátrányos helyzetűek reintegrációját , a

	szakképzést előkészítő évfolyamok indítását az alapfokú iskolai végzettséggel nem rendelkezők piacképes szakmához jutásának elősegítése érdekében. 2006 szeptemberétől lehetővé tesszük az általános iskolát be nem fejezett, de 15. életévüket betöltött fiatalok számára, hogy a szakképzésre előkészítő évfolyamon folytathassák tanulmányaikat és ennek elvégzését követően bekapcsolódhassanak a normál szakképzési rendszerbe.
19	Az új OKJ bevezetésével lehetőség nyílik arra is, hogy rész-szakképesítéssel megjelenhessen a munkaerőpiacon az is aki az általános iskolának csak néhány évfolyamát végezte el.
20	2007-től az új OKJ-be beépülő kompetencia alapú bemenetek kialakításával lehetővé tesszük, hogy többféle (piacképes) szakképesítés megszerzésére is beiratkozhatnak a szakképzést előkészítő évfolyamot elvégző tanulók és azok a munkanélküli felnőttek, akik szakképesítést kívánnak szerezni munkaerő-piaci pozíciójuk javítása érdekében.
21	Az egész életen át tartó tanulás megvalósulása érdekében az egyén életének minden szakaszában biztosítjuk a szakképzés különböző szintjeihez és formáihoz való teljes körű hozzáférést, fejlesztjük, és a szükségletekhez igazítjuk a szakmai továbbtanulás lehetőségét biztosító rendszert a különböző célcsoportok számára. Ezért megfontolandó a felnőttek tanulásának támogatását segítő évi legfeljebb 60 ezer forintos adókedvezmény megőrzése.
22	2007-től külön szolgáltatásokat biztosítunk a TISZK-ekben a közösségi funkciók ellátásával a pályaválasztás és pályaeorientáció, karrier tanácsadás, és a hátrányos helyzetű fiatalok és családjaik számára.
23	Folyamatosan fejlesztjük a speciális szakiskolai rendszer számára a szakképzési kínálatot. A képzéshez biztosítjuk a fogyatékossághoz illeszkedő módszertani és technikai feltételeket. Elősegítjük az integrált képzést.
24	A középsúlyos értelmi fogyatékos fiatalok számára intézményesítjük a már kipróbált „Munkahelyi gyakorlat” programban alkalmazott módszert.
A szakképzés és a munkaerőpiac összehangolása 2006-2010	
25	Korszerűsítjük a szakképzés statisztikai rendszerét . A munkaerő-piaci információs rendszer fejlesztésével folyamatosan vizsgáljuk a régiók munkaerő-piaci igényeinek változását. A szakképzésből kilépő fiatalok és a felnőttképzésben résztvevők elhelyezkedésének folyamatos elemzésével adatokat szolgáltatunk az országos, regionális és helyi szakképzési struktúra módosításához és az érintettek pályaeorientációs, pályaválasztási döntéseinek megalapozásához.
26	Az OKJ, a képzés és a munkaerőpiac közötti összhang megteremtésével továbbra is elősegítjük a munkaerő-piaci igényeknek megfelelő szakképesítések megszerzését.
27	Kialakítjuk a szakképzés munkaerő-piaci igényeken alapuló tervezési rendszerét.
28	Ösztönözzük a szakképző iskolák felnőttképzésbe történő bekapcsolódását (NFT).
29	A szakképesítések jegyzékbe kerülésének egyszerűsítésével – a rendszer stabilitásának és átláthatóságának sérelme nélkül – biztosítjuk, hogy a szakképesítési struktúra gyorsabban alkalmazkodjon a foglalkoztatási igényekhez.
30	A regionális tervezés erősítésével, a munkaerő-piaci információs rendszer által biztosított információk felhasználásával folyamatosan vizsgáljuk az iskolai rendszerű és az iskolarendszeren kívüli képzésben oktatott szakképesítések körét.
31	Finanszírozási eszközökkel erősítjük a szakképzési rendszer érzékenységét hiány-szakképesítések oktatására.
32	2002 és 2006 között 14 ezerről 33 ezerre nőtt a tanulószerveződések száma. A következő ciklusban tovább növeljük a tanulószerveződések számát.
33	A szakmai vizsgáztatás függetlenségének fokozása érdekében a vizsgát szervezők vizsgálóelnöki javaslatát megszüntetjük és erősítjük a szakmai vizsgák ellenőrzését. A szintvizsgák bevezetésével a gazdaság szereplői – a szakmai vizsgán kívül – részt vesznek közbeeső értékelésben is.
34	A gazdaság szereplőinek, a gazdasági kamaráknak nagyobb hatáskört adunk a szakképzés tartalmának meghatározásában, a szakmai vizsgáztatásban. 2006 szeptemberétől megkezdik működésüket a TISZK-ekben és az 500 tanulóval többet oktató intézményekben a szakmai tanácsadó testületek. Javaslatot dolgozunk ki a testületek hatáskörének növelésére a képzési szerkezet és követelményrendszer vonatkozásában (önkormányzati törvény).
35	2006-ban nívódíjat alapítunk azon szakképző intézmények számára, amelyekben a szakképesítést szerzők nagy arányban helyezkednek el a munkaerőpiacon.
Szerkezeti-intézményi reform 2006-2010	
36	2006 szeptemberében 16 Térségi Integrált Szakképző Központ kezdi el működését. Folytatjuk és befejezzük a TISZK-rendszer bővítését további 30-35 TISZK létrehozatalával a szétaprózódott

	intézményrendszer felszámolása és a költséghatékonyság megvalósítása érdekében. Így a szakképzésben tanulók mintegy 80 százaléka ilyen intézményben fog tanulni. Támogatjuk a bezárásra kerülő szakképző intézményekben oktatók átképzését.
37	Folytatjuk a szakképző iskolák infrastruktúra-fejlesztését , amely az NFT 2004-2006 időszakában jelentősen felgyorsult.
38	Erősítjük a regionális együttműködést a szakképzés területén, a munkaerő-piaci igények szakképző intézményekhez történő közvetítésével.
39	Kialakítjuk a képzőktől független vizsgáztatás rendszerét.
40	Elő kell írni, hogy a szakképzési profil meghatározása, az egyes osztályok indításának engedélyezése előtt az önkormányzat kérje ki a szakmai tanácsadó testületek véleményét.
Finanszírozási reform 2006-2010	
41	Felülvizsgáljuk a költségvetés, az iskolafenntartók és a Munkaerőpiaci Alap szakképzési alaprész szakképzés finanszírozásában való részvételét.
42	A 2006 szeptemberétől a szakiskolák és szakközépiskolák közismereti évfolyamain biztosítjuk a gyakorlati oktatás csoporthatóságának finanszírozását.
43	A költséghatékonyság mérésére szolgáló indikátorrendszert alakítunk ki.
44	A javaslatot dolgozunk ki a jelenlegi források hatékonyabb felhasználására, a normatív finanszírozási rendszer átalakítására. A TISZK-ek rendszerbe történő integrálása érdekében javaslatot dolgozunk ki a szakképzési rendszer finanszírozásának korszerűsítésére.
45	A pályakövetési rendszer bevezetésével a szakképzést szerzett tanulók elhelyezkedési aránya szerint differenciáljuk az iskolai rendszerű szakképzés normatív támogatását.
46	2007-re tovább egyszerűsítjük a gazdálkodó szervezetek tanulószerződéssel kapcsolatos költségeinek elszámolását.
47	Egyszerűsítjük a gazdálkodók által a szakképző intézmények részére átadható fejlesztési támogatások fogadását, elszámolását és ellenőrzését szabályai javításában.
48	Megteremtjük a munkaerő-piaci szempontból kiemelkedő, hosszabb távú, stratégiai feladatoknak a Munkaerőpiaci Alap képzési alaprészéből több éven keresztül történő finanszírozásának költségvetési, pénzügyi és jogszabályi feltételeit.
49	Csökkentjük a szakképzésben részt vevő gazdálkodók, valamint a képzési alaprész pénzeszközeire pályázók adminisztratív terheit.

FELSŐOKTATÁS

Amit örököltünk

- A hallgatók létszáma 15 év alatt négyszeresére nőtt, miközben az **infrastrukturális** adottságok mindössze 30 százalékkal bővültek.
- A meglévő infrastruktúra végletesen **leromlott**.
- A korábbi **elitképzés** struktúráját és tartalmát fenntartva a **tömegképzés** csak rosszul működhetett.
- A kiadott diplomák száma és jellege eltávolodott a **munkaerőpiaci igényektől**.
- A felsőoktatási intézmények gazdaságilag megbénítva, „szocialista nagyvállalként” működtek: az állam nem hagyott nekik **gazdasági önállóságot**.
- Az 1996 és 2000 között végbement intézményi integráció megrekedt a **formai egyesülés** szintjén.

Tartalmi reform 2006-2010	
1	Folytatjuk az európai felsőoktatási térségben elfogadott bologna rendszerű képzés bevezetését. Ennek keretében: <ul style="list-style-type: none"> • 2006. szeptembertől a teljes alapképzés (a művészeti terület kivételével) az új szakrendszer szerint indul. • 2007. tanévtől folyamatosan hirdetjük meg a mesterszakok indítását, az alapidiplomásokon kívül fogadva a főiskolai diplomával rendelkezőket és a külföldi érdeklődőket is (200-250 szak indítása várható). • A 12 finanszírozott félévet mindenki tudása és érdeklődése szerint használhatja a felsőoktatási tanulmányokra.
2	Folytatjuk a felnőttképzés és az egész életen át tartó tanulás rendszerének kialakítását a felsőoktatási intézmények bázisán, új típusú vizsgaközpontok létesítésével.
3	2006 végére elvégezzük a szakirányú továbbképzés rendszerének a bologna rendszerű képzéshez igazítását, a munkaerőpiaci alkalmazkodó készség fenntartásával.
4	Folytatjuk a tehetséges hallgatókkal való foglalkozás formáinak bővítését. Ezen belül 2006-ban

	elfogadást nyer, és 2007-ben bevezetésre kerül a tehetséggondozás ösztöndíjrendszere a Pályatárs ösztöndíjrendszer új formáival.
5	Kiépül a szakkollégiumi támogatási rendszer, elindulnak a tehetséggondozó „iskolák”, 2007 szeptemberétől elkezdi működését az elitképzés új kiemelkedő intézménye: a Nemzeti Kiválóságok Kollégiuma.
6	Folytatjuk a hazai és nemzetközi mobilitás elősegítését, melynek keretén belül teljessé kell tenni a kreditrendszer kompatibilitását (ECTS), a képzési támogatás külföldre vitelét, a vendéghallgatói és párhuzamos képzésben való részvétel elterjedését, valamint a nemzeti képesítési keretrendszer kialakítását.
7	Folytatjuk a felsőoktatás rendszerének nyitását az európai képzési rendszerek felé. A közös képzési programok bevezetését, a közös diplomák kiadási feltételeinek kialakítását.
8	A doktori képzés átalakítjuk a bergeni elvek szerint, kialakítjuk a teljesítményorientált ösztöndíj formákat (ösztöndíjrendszer, pre- és posztdoktori rendszer, felsőoktatási álláshely bővítése stb.).
9	2006-ban elvégezzük az intézményi és ágazati minőségfejlesztési rendszer kialakítását és bevezetését, a Minőségi Díj rendszer odaítélési mechanizmusának elfogadását.
10	2007-től bevezetjük az intézményi teljesítmény mérésen alapuló rangsort , a felsőoktatási piac megítélésének folyamatos értékelését, hazai és nemzetközi összehasonlítások publikálását.
	Esélyegyenlőség 2006-2010
11	Folytatjuk a hátrányos helyzetű hallgatók tanulmányi és lakhatási feltételeinek biztosítását (esélyegyenlőség, diszkrimináció kizárása, kedvezmények biztosítása).
12	Megőrizzük a hátrányos helyzetű tanulók továbbtanulását segítő felvételi szabályokat és a mentor-programot.
	Finanszírozási reform 2006-2010
13	Igazságossá tesszük a hallgatói hozzájárulás mai rendszerét. Bevezetjük a tanulmányi költségekhez való utólagos képzési hozzájárulás igazságosságot figyelembe vevő rendszerét az államilag támogatott képzésben (egyéni képzési számla). Az utólagos képzési hozzájárulás mértéke, ha a kötelezett adóalapja eléri a legkisebb kötelező munkabér negyvenszerezését az éves összevont adóalap három százaléka, hatvanszorosát az összevont adóalap hat százaléka.
14	Elvégezzük a költségtérítéses képzés rendszerének felülvizsgálatát, a költségtérítéses képzés díja nem lehet kevesebb a képzési és a fenntartási normatíva együttes összegénél.
15	Az államilag finanszírozott részképzést (esti, levelező és távoktatást) átteljük a felnőttképzés keretei közé, szükség szerint igénybe véve Munkaerőpiaci Alap forrásait.
16	Lehetővé tesszük a Diákhitel törlesztésének munkaadói átvállalását.
17	Folytatjuk a munkaerőpiac változó igényei és a felsőoktatás kapacitásai összhangját elősegítő módszerek bevezetését. Ennek formái: a foglalkoztatók bevonása a finanszírozott keretszámok elosztásába, diplomás pályakövetés, pályaelemzés és tanácsadás, finanszírozási ösztöndíj stb. A felsőfokú szakképzés munkaerőpiaci kimenetének erősítése, a gyakorlati képzés feltételeinek, készségek, kompetenciák erősítése.
18	Megőrizzük a felsőoktatás nemzetgazdasági átlagkeresethez kötött finanszírozásának alapelveit: <ul style="list-style-type: none"> ● az intézményi képzés finanszírozása, ● a hallgatói juttatások (hallgatói normatíva, kollégiumi támogatás stb.) vonatkozásában.
19	Bővítjük a Gazdasági Tanácsok jogosítványait: <ul style="list-style-type: none"> ● A vagyonkezelési feladatokat és jogosítványokat a Kincstári Vagyoni Igazgatóságtól a Gazdasági Tanácsokhoz telepítjük. A Kincstári Vagyoni Igazgatóság a GT döntésével szemben harminc napon belül kifogással élhet. ● A felsőoktatási intézmény költségvetését és költségvetési beszámolóját a Szenátus a GT előterjesztésében tárgyalja.
20	Az egyházi intézmények részére biztosított hallgatói létszámkeretet az állami képzési arányoknak megfelelően képzési területenként kell biztosítani.
21	Elérjük a külföldi érdeklődők hazai felsőoktatási részvételre való megnyerését a marketing eszközök erősítésével, a XXI. századi infrastruktúra kialakításával, vonzóbbá tételével. Tíz év alatt 30 ezer főre kívánunk növelni a Magyarországon tanuló külföldi diákok számát.
22	2007-re létrehozuk a felsőoktatás kockázatfedezeti alapot .
23	Az intézményi finanszírozásban 2010-re következetesen érvényesíteni kell a hallgatói (voucher) alapú

	finanszírozást. Ezt az elvet kell érvényesíteni az egyházi felsőoktatási intézményeknél is. Ezért a hitéleti képzés kivételével meg kell szüntetni a garantált létszámkeretet és az ahhoz kapcsolódó garantált költségvetési támogatást.
24	2010-ig befejezzük a teljesítményösztönző bérezés kialakítását, melynek részeként a bértömeg 20 százaléka teljesítmény függvényében kerül felosztásra.
25	A nem oktatói és kutatói munkakörben munkát végző alkalmazottak kötelező közalkalmazotti foglalkoztatására vonatkozó előírásokat meg kell szüntetni.
Infrastruktúra-beruházás 2006-2010	
26	Befejezzük az elindított beruházási programokat. A tárca a fejlesztéseket az állami költségvetés helyzete miatt csupán állami beruházások útján nem tudta volna megoldani. Ezért döntöttünk a Nyugat-Európában már bevált magántőke bevonással történő állami szolgáltatásvásárlás igénybevétele, az ún. PPP konstrukció alkalmazása mellett.
27	Befejezzük az új diákotthoni férőhely építési, szolgáltatás vásárlási alprogramot: összesen 10.463 férőhely.
28	Befejezzük a kollégiumi rekonstrukciós alprogramot: összesen 19.716 férőhely.
29	Befejezzük az új, illetőleg rekonstruált oktatási-, kutatási infrastruktúra szolgáltatás vásárlása alprogramokat: összesen 344 ezer m ² .
30	A programmal igen jó helyzetbe hoztuk a felsőoktatási intézményeket, ezért a jövőben csak kismértékben és egyes intézményeknél kerül sor kisebb volumenű fejlesztésekre, ingatlanvásárlásokra, ingatlanracionalizálásra , amelynek éves költségei nem haladják meg az 1,5 - 2 milliárd forintot.
31	Alapvető feladatunk viszont a meglévő létesítmények műszaki állapotának javítása, a felújítási, rekonstrukciós munkák előtérbe helyezése. Ennek pénzügyi forrása lehet egy bevezetendő épületamortizációs fedezet és/vagy a II. Nemzeti Fejlesztési Terv. támogatási kerete. Az utóbbi alapvetően a felsőoktatási intézmények műemlék épületeinek felújítása, rekonstrukciója során vehető igénybe (pl.: Zeneakadémia épület, ELTE Jogi Kar, Szegedi Egyetem központi épülete, Eszterházy Főiskola Líceum épülete stb.), összesen mintegy 25 milliárd forint értékben. Emellett pénzügyi forrás biztosítása szükséges (évi 3,5 - 5 milliárd Ft összegben) a többi épület felújításához. Ily módon a következő négy év alatt teljesen meg tudjuk újítani a meglévő létesítmény-állományt.
32	Az OM korábbi kezdeményezéseit követve a következő kormányzati ciklusban érvényt kell szerezni azon elképzelésnek, amely az egyes felsőoktatási fejlesztéseket (könyvtár, tornaterem, konferenciaterem, nagyelődó, sportlétesítmények, hallgatói információs központ stb.) nem különállóan kezeli, hanem szoros együttműködésben az adott településsel, kistérséggel, megyei önkormányzattal, régióval. Nincs értelme pl. egyetemi, városi, megyei könyvtárakat külön-külön létesíteni és működtetni: ehelyett csak egy, közös erőforrásokból létrehozott és üzemeltetett létesítmény kerüljön megvalósításra.
33	Törvényi kötelezettség kötelez minden közintézményt az akadálymentesítési program megvalósítására. Ez a tárca intézményeinél a következő periódusban mintegy 18-20 milliárd forintot igényel. Felújítjuk a korábban már megkezdett energiaracionalizálási programokat is, amelyek finanszírozása a költségek megtakarításából származik (ilyen pl. a Szemünk Fénye Program).